

Propis impropis

R. V. i A.

L'adjectiu **propi**, **pròpia** té, entre altres significats, 'que és d'una persona o d'una cosa amb exclusió de tota altra' ([1] *la raó és pròpia solament de l'ésser humà*); 'd'un mateix i no d'altri' ([2] *això ho sap per experiència pròpia*; [3] *la tracta com a la seua pròpia mare*; [4] *ho he vist amb els meus propis ulls*); 'no manllevat, no postís' (*cabell propi*); 'rectament dit' (*sentit propi d'un mot —oposat a sentit figurat—*).

D'altra banda, l'adjectiu **mateix**, **mateixa** pot voler dir 'precisament tal cosa, no altra que, àdhuc' ([5] *els mateixos botxins ploraven*); 'propi i no d'altri' ([6] *ell és el culpable, el seu mateix pare ho reconeix*).

La confusió, molt estesa, consisteix a fer servir *propi* allà on hauríem de dir *mateix*. La causa, l'hem de buscar en la interferència del castellà, que no presenta la mateixa distribució semàntica entre els equivalents *propio* i *mismo*.

En el sentit dels exemples [2] i [3], *propi* comporta una noció de pertinença que és l'únic sentit que comparteix amb *mateix*. Per tant, a [6] i a [3] podríem pensar que els adjectius d'aquestes frases són intercanviables (*ell és el culpable, el seu propi pare ho reconeix; la tracta com a la seua mateixa mare*). Però aleshores ens caldria saber quin és el sentit més estricte que volem donar a cada frase. Si allò que ens interessa remarcar és que 'contràriament a allò que seria d'esperar, *fins i tot* el seu pare el considera culpable, és molt més adequat usar l'adjectiu *mateix*. Mentre que en el segon cas trobaríem més adequat l'ús de *propi*. Fixeu-vos que el possessiu rebla la noció de pertinença que esmentàvem.

Així, doncs, quan aquesta noció de pertinença no hi és, quan allò que volem és emfatitzar, ens hem de servir de l'adjectiu *mateix*, que, tal com recull el diccionari, podem substituir per *fins i tot*. Per tant, direm *els mateixos mestres d'aquella escola veien amb bons ulls el canvi* (= *fins i tot els mestres d'aquella escola veien amb bons ulls el canvi*), i no pas els *pro-*

pis mestres d'aquella escola veien amb bons ulls el canvi. I, per la mateixa raó, també hem de bandejar expressions com els propis polítics s'abstingueren.

Resumint, de la mateixa manera que per a esbandir certs dubtes a l'hora d'escatir el sentit exacte de l'adjectiu, ens podem guiar per la possibilitat o impossibilitat de canviar-lo per *fins i tot*, també podem fer la prova del possessiu, que ens aclarirà si existeix la noció de propietat i pertinença que sempre porta implícit l'adjectiu *propi*.

[*Medicampus*, 5 juny 2001]